

Programbeskrivning för programmet

Hållbar affärsutveckling

Stöd till kommersialisering av innovativa produkter och tjänster för
ett hållbart energisystem

2025-2029

Beslutsdatum

2024-12-11

Innehåll

Sammanfattning	3
1. Bakgrund	4
2. Programmets inriktning	6
2.1 Vision.....	6
2.2 Mål och indikatorer.....	6
2.3 Programområden	7
2.4 Andra anknyttande satsningar	8
2.5 Skäl för beslut.....	10
3. Genomförande	11
3.1 Tidplan	11
3.2 Budget och kostnadsplan.....	11
3.3 Aktiviteter	12
3.4 Programspecifika anvisningar och hantering av ansökningar	14
3.5 Jämställdhet	15
3.6 Kommunikation och resultatspridning.....	16
3.7 Utvärdering.....	18
Bilaga 1: Indikatorer	19
Bilaga 2 Effektlogik	21

Sammanfattning

I oktober 2021 beslutade Energimyndigheten om ett program för Hållbar affärsutveckling för perioden 2021-2026. Denna programbeskrivning innebär en förlängning av programmet fram till och med 2029.

Programmet avser att främja svenska företags kommersialisering av innovativa lösningar inom energiområdet och accelerera samhällets omställning till ett hållbart energisystem. Programmet är en central del i uppfyllandet av myndighetens uppgift att främja kommersialisering av forskningsresultat och spridning av nya produkter. Det är även en del av myndighetens samlade insatser för att främja forskning och innovation över hela innovationssystemet.

Insatserna i programmet vänder sig främst till små och medelstora företag (SMF). Utlysningar inom programmet riktar in sig på olika faser i utvecklingen från idé till marknad. Programmet omfattar även samverkan med externa aktörer, t ex genom upphandling av insatser från innovationsmiljöer, samt utveckling av insatser som bidrar till att öka tillgången på kapital för SMF med energiinnovationer.

Övergripande aktiviteter i programmet omfattar kommunikation, löpande uppföljning och utvärdering, vilket inkluderar en effektutvärdering under våren 2026. För att lyckas med omställningen av energisystemet behöver kompetens tas tillvara från alla i samhället oberoende av kön. Jämställdhetsperspektivet är därför en integrerad del i genomförandet av programmets aktiviteter.

Total budgetram för åren 2025-2029 är 399 mnkr, med nedanstående fördelning.

	2025	2026	2027	2028	2029
Utlysningar och andra öppna insatser	75	75	75	75	35
Samverkan för främjande och kommersialisering	12	12	12	12	6
Spridning/kommunikation	1	1,5	1,5	1,5	0,5
Programhantering och -uppföljning	1	1,5	0,5	0,5	0,5
Totalt	89	90	89	89	42

1. Bakgrund

Energimyndigheten ska verka för att nya, innovativa produkter och tjänster bidrar till en omställning till ett hållbart energisystem. För att nå nationella energi- och klimatpolitiska mål är det av vikt att nya lösningar utvecklas och når en marknad. Klimatutmaningen och behovet att ställa om energisystemet skapar nya affärsmöjligheter, där Energimyndigheten verkar för att svenska företag kan erbjuda lösningar på en nationell och internationell marknad.

Programmet bidrar framför allt till Energimyndighetens uppgift enligt instruktion¹ att främja kommersialisering av forskningsresultat och spridning av nya produkter, processer och tjänster. Programmet ska ses som en integrerad del av uppgiften att främja forskning och innovation i form av en strategiskt utformad samlad insats som spänner över hela innovationssystemet, samt vara ett komplement till övriga insatser och styrmedel inriktade på affärsutveckling och kommersialisering som syftar till att nå energi- och klimatpolitiska mål.

I oktober 2021 beslutade Energimyndigheten om ett program för Hållbar affärsutveckling för perioden 2021-2026². Vid programmets utformning 2021 beaktades slutsatser och rekommendationer från den effektutvärdering av Energimyndighetens stöd till affärsutveckling under åren 2006–2015 som genomfördes i slutet av 2019³.

I denna förlängning av programmet fram till och med 2029, kvarstår programmets inriktning. Utifrån slutsatser från en intern uppföljning som genomfördes våren 2024 har delar av programmet reviderats och utvecklats. De delar som utvecklats berör främst aktiviteter inriktade på samverkan med andra aktörer för att samordna det offentliga stödet samt insatser för öka tillgången på kapital för innovativa företag. Vissa mål och indikatorer har även justerats för att förbättra uppföljningen av målen för programmet.

I programbeskrivningen har också förslagen i Energimyndighetens inspel till energiforskningsproposition 2023⁴ beaktats. Där betonas bland annat att energi- och klimatomställningen kännetecknas av ökad sammankoppling av sektorer och aktörer, vilket kräver ett mer systemövergripande angreppssätt. Vidare identifieras stödet till accelererad omställning genom systemdemonstrationer och affärsutveckling som ett prioriterat område. Energimyndigheten föreslår i inspelet förstärkningar till affärsutveckling i små och medelstora företag (SMF), t ex för att skapa incitament för forskare och entreprenörer att omsätta idéer till nya företag, stärka innovationsmiljöer som påskyndar kommersialisering, stödja demonstrationsprojekt samt stimulera att riskkapital knyts till unga innovativa företag.

Vid utveckling av nya lösningar finns ett finansieringsbehov som kan vara extra stort i olika utvecklingsfaser. Dessa så kallade ”dödens dalar” (valleys of death) vid kommersialisering är beskrivna inom forskning, där relationen till teknikmognadsnivåer (TRL) ofta uppskattas vara

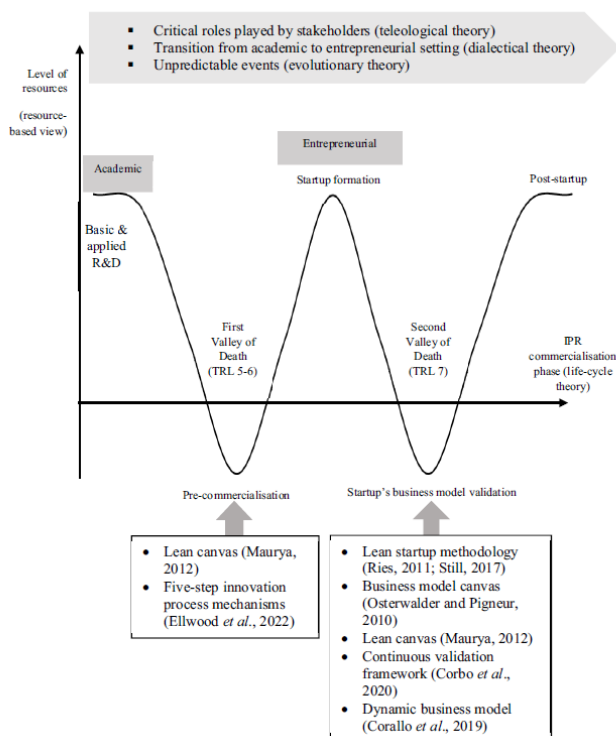
¹ Förordning (2014:520) med instruktion för Statens energimyndighet | Sveriges riksdag

² Beslut om Program. Ärende 2024-200417 (2021-200417)

³ Utvärdering av Energimyndighetens satsningar på affärsutveckling och kommersialisering, Energimyndigheten publikation ER 2020:9 ([Energimyndigheten](#)).

⁴ Strategisk prioritering inom energiforskning och innovation Energimyndighetens FoI för en hållbar omställning 2025 - 2028. Energimyndighetens publikationer november 2023.

runt TRL 4-6 och 7-8 (se figur 1)⁵. Eftersom risk i relation till förväntad avkastning ofta bedöms hög bland privata investerare för dessa utvecklingsfaser kan det vara svårt att attrahera privat finansiering och det uppstår en likviditetsbarriär för implementeringen. Genom att rikta ekonomiskt stöd till dessa faser avser programmet vara ett verktyg för att accelerera implementeringen och öka attraktiviteten för privat kapital att finansiera innovativ utveckling.



Figur 1. En syntes av litteratur om dödens dal under kommersialisering av universitetsgenererad immateriella rättigheter (från Shahidan, 2023).

Nya tekniska lösningar bidrar till en omställning av energisystemet genom att vara alternativa produkter och tjänster till de etablerade. Det energimässiga genomslaget beror dock på flera olika faktorer. För att lösningarna ska få ett brett genomslag i samhället krävs att förutsättningar och styrmedel samverkar, exempelvis legala styrmedel för att minska eller hindra användning av skadlig teknik och informationsinsatser med syfte att öka förståelse och möjliggöra medvetna val.

Genom att programmet använder flera olika typer av insatser och stödformer finns möjligheter att åtgärda hinder som finns i finansiering och genom samverkan med andra aktörer kan programmet samordna och effektivisera stödet till unga och små/medelstora företag.

⁵ "Sustainable technology development during intellectual property rights commercialisation by university startups", N.H Shahidan, A Shaharudin, A Latiff and SA Wahan. Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship vol 17 issue ¾, 2023.

2. Programmets inriktning

2.1 Vision

Programmet bidrar till Energimyndighetens vision ”Hållbar energi för alla” genom insatser som främjar svenska företags kommersialisering av innovativa lösningar inom energiområdet och accelererar samhällets omställning till ett hållbart energisystem.

Med utgångspunkt i visionen avser programmets insatser:

- främja omställning och möjliggöra utveckling av lösningar som inte annars skulle förverkligas,
- i samverkan med övriga aktörer aktivt bidra till ett system som främjar innovation och implementering,
- underlätta för företag med energiinnovationer att snabbare hitta rätt och få stöd, med aktörernas perspektiv i fokus.

2.2 Mål och indikatorer

Effektmål

Programmets främsta effektmål är att svenska företag har utvecklat och kommersialiserat innovativa produkter och tjänster som accelererar omställningen till ett hållbart energisystem och bidrar till de energi- och klimatpolitiska målen.

För detta ska programmet arbeta enligt Energimyndighetens uppdrag att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet i energisystem som är hållbara och kostnadseffektiva med en låg påverkan på hälsa, miljö och klimat.

Programmet har även som effektmål att svenska företag genom utveckling av energiinnovationer har stärkt sin konkurrenskraft och skapat fler jobb i fler och växande företag och på så sätt bidragit till näringspolitiska mål.

Utfalls- och resultatmål

Programmet avser att uppnå ett antal utfalls- och resultatmål. Utfallen tar sikte på effekter på kortare sikt som programmets aktiviteter ska kunna leda till:

- Kommersialisering av innovationer som tydligt bidrar till att effektmålen nås.
- Programmets insatser fyller en roll i relation till aktiviteter hos övriga myndigheter och nationella organisationer, samt attraherar de aktörer som bidrar till att programmets effektmål uppfylls.
- God samverkan med såväl myndigheter som innovationsmiljöer med fokus på effektivt stöd till företag som utvecklar innovativa lösningar för att stödja energiomställningen.
- Både mäns och kvinnors kompetens, erfarenhet, idéer och entreprenörskap tas tillvara, och köns- och genusperspektiv har, där så är relevant, vägts in i de projekt som programmet finansierar.
- Utveckling och implementering av energiinnovationer uppfattas som en positiv samhällsutveckling.

Programmets resultatmål ska kunna mätas och kopplar direkt till olika aktiviteter i programmet. Resultatmål och indikatorer för uppföljning av målen redovisas i bilaga 1. Hela effektkedjan finns i bilaga 2.

Indikatorer

Programmets utfall och effekter kommer att följas upp på ett flertal indikatorer relaterade till programmets insatser och aktiviteter, men även som en del av myndighetens samlade uppgift att främja kommersialisering av forskningsresultat. Exempel på sådana indikatorer är:

- Företagens/stödmottagarnas självskattade omställning av energisystemet och/eller förstärkning av försörjningstrygghet i energisystemet.
- Finansierade företags förflyttningar med avseende på nyckeltal såsom patent, antal anställda, mognadsgrad, samt antal kvinnor och män i styrelsen och som operativ företagsledare. Även företagsekonomiska nyckeltal som t ex eget kapital, nettoomsättning och överlevnadsgrad kommer att följas.
- Antal ansökningar per utlysning.
- Antal samarbeten med aktörer i innovationssystemet.
- Könsfördelning i inkomna ansökningar jämfört med könsfördelning i beviljade ansökningar.

2.3 Programområden

Programmet stödjer innovativa lösningar som bidrar till ett hållbart energisystem, inom en bredd av områden kopplade till myndighetens verksamhetsområde, där innovationshöjden för projektet och den sökandes mognadsnivå ger förutsättningar för uppbyggnad eller expansion för kommersialisering. Programmets ekonomiska stöd riktar sig främst till SMF. Utlysningar inom programmet riktar in sig på olika faser i utvecklingen från idé till marknad.

Programmet omfattar även samverkan med externa aktörer, t ex genom upphandling av insatser från innovationsmiljöer för att påskynda tillväxten i företag samt främja och påskynda kommersialisering och implementering av innovationer inom energiområdet.

Ett område för utveckling inom programmet är samordnande insatser för ett mer effektivt, sammanhängande och överblickbart stödsystem för unga innovativa företag med energiinnovationer. Samordningen inkluderar att koordinera befintliga insatser samt stärka förutsättningarna för kunskapsutbyte och samarbete med andra myndigheter och organisationer. Programmet avser även att utveckla aktiviteter eller insatser som bidrar till att öka tillgången på kapital för SMF med energiinnovationer.

Förutom nämnda områden inkluderar programmet också kommunikationsinsatser, utvärdering och löpande uppföljning i syfte att öka förståelsen för behov hos olika aktörer och löpande förbättra myndighetens insatser på området.

Områden som inte omfattas av programmet

Programmet avser inte att finansiera grund- eller tillämpad forskning utan att vara ett komplement till sådana satsningar. Insatserna riktas i första hand till SMF i tidiga skeden. Inom de projekt som finansieras kan dock större företag delta som en projektpart om det bidrar till kommersialisering av en innovation hos SMF. På liknande sätt kan organisationer som främjar kommersialisering av forskningsresultat och stimulerar entreprenörskap, såsom institut,

akademi, science park och liknande, delta i projekt och erhålla stöd till aktivitet som bidrar till utveckling och kommersialisering av innovationer. Programmet avser inte heller att ge bidrag till redan etablerade energilösningar.

2.4 Andra anknyttande satsningar

Programmet spänner över hela energiområdet och ska på ett tydligt sätt stödja utvecklingen till ett ekonomiskt och miljömässigt hållbart energisystem.

På det sättet är programmet en del av Energimyndighetens samlade insatser att nå energi- och klimatmålen men även ett av flera styrmedel att nå de näringspolitiska målen om att stärka förutsättningar för innovation samt stärkt entreprenörskap för ett dynamiskt och diversifierat näringsliv. Programmet relaterar även till insatser från andra offentliga finansiärer.

Programmet skiljer sig från andra insatser genom att fokusera på målgruppen SMF i kombination med stöd till kommersialisering av innovationer som bidrar till omställningen till ett hållbart energisystem oavsett vilken bransch/sector som företaget verkar inom.

Här beskrivs hur programmets insatser kompletterar andra viktiga styrmedel riktade mot målgruppen.

Energimyndighetens insatser

Inom myndigheten finns ett flertal insatser som är nära relaterade, och som programmets insatser både kompletterar och kompletteras av, som t ex:

- **Programmet Pilot och Demonstration (PoD)**

Programmet Pilot och demonstration spänner över hela energiområdet och ska på ett tydligt sätt stödja utvecklingen till ett ekonomiskt och miljömässigt hållbart energisystem genom demonstrationer. PoD skiljer sig från Hållbar affärsutveckling främst genom möjligheten att stödja teknisk utveckling i större projekt, vilket innebär en viktig kompletterande möjlighet för SMF. Genom att finansiering till viktiga demonstrationsprojekt ökar möjligheten att knyta till sig kommande investerare/kunder och barriärer för kommande marknadsintroduktion minskar.

- **Internationella insatser för exportfrämjande**

Inom enheten för internationellt affärs- och investeringsfrämjande bedrivs främjande av partner-, kund- och investerarrelationer för ökad export. Främjandet är ett erbjudande som riktar sig till SMF som har internationellt konkurrenskraftiga produkter och/eller tjänster. Exempel på insatser är Global Innovation Accelerators (GIA), samt enhetens upphandlade affärs- investerings- och innovationsacceleratorer. Insatserna skiljer sig främst från Hållbar affärsutveckling genom att fokusera på en internationell marknad, samt att företagens lösningar har en högre mognadsgrad vid ansökan.

- **Tematiska forskningsprogram**

Inom Energimyndigheten finns ett flertal olika tematiska program som huvudsakligen fokuserar på olika forskningsområden med utgångspunkt från myndighetens strategarbete

inom olika delområden. Exempel på tematiska program finns inom Elsystem, Transport, Bebyggelse, Bioenergi eller Industrins omställning. Dessa kan i många fall vara tillämpliga även för Hållbar affärsutvecklings målgrupper med skillnaden att de tematiska programmen vanligen riktar sig till fler aktörer och har ett större fokus på forskning och utveckling.

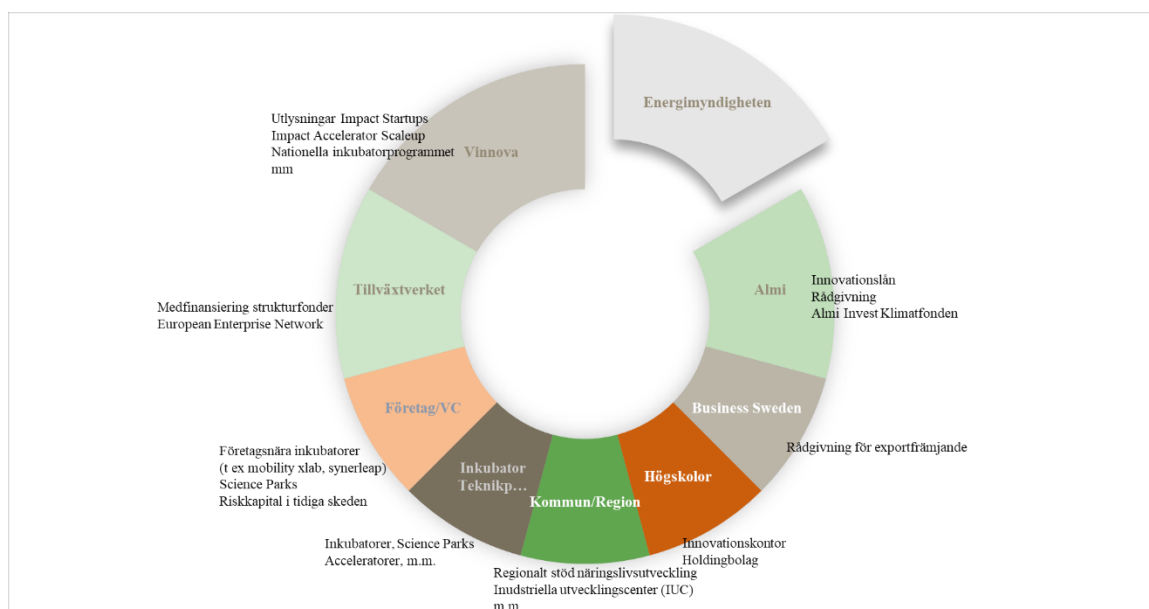
- **Innovationskluster för ett hållbart och robust energisystem**

Stöd till innovationskluster är en gemensam satsning från flera av Energimyndighetens tematiska forskningsprogram. Avsikten är att skapa förutsättningar för nya aktörskonstellationer och affärsmodeller, identifiera nya behov, dela kunskap och erfarenheter samt övervinna hinder. Utlysningen kopplar till detta programs upphandling av tjänster från innovationsmiljöer, men riktar sig till betydligt bredare målgrupper, och fler former av aktiviteter inom konstellationerna.

Även andra insatser och uppdrag inom Energimyndigheten bidrar till omställning av energisystemet genom implementering av nya lösningar och stöd till SMF och är därmed viktiga komplement till programmet. Exempel på detta är klimatpremien, Industriklivet, stöd till laddinfrastruktur, kompetensuppdraget och energi- och klimatrådgivning till företag.

Andra nationella och internationella insatser

Programmets insatser fyller en funktion i förhållande till övrigt offentligt och privat stöd riktat till SMF för utveckling och implementering av nya lösningar. Figur 2 illustrerar schematiskt olika nationella finansiärer som jämte Energimyndigheten ger stöd till innovation i SMF och exempel på viktigare insatser från dessa.



Figur 2: Översiktlig bild av de större aktörerna som ger stöd till innovativa företag i Sverige.

Vissa insatser är gemensamma mellan flera aktörer där även Energimyndigheten ingår som finansiär, t ex Impact Innovation och regionalfondssatsningen Gröna fonden.

Stöd ges både ekonomiskt och genom att tillhandahålla olika former av tjänster, t ex rådgivning och utbildningar. Det ges också vid olika faser i utvecklingen mot kommersialisering, från tidig ”idé-fas” hos högskoleanställda (Innovationskontor) eller privat personer (Almi), till demonstrationsprojekt och riskkapital när lösningen är nära marknadsintroduktion.

Programmet särskiljer sig från övriga insatser främst genom fokus på lösningarnas potential för energiomställning. Programmet skiljer sig även genom att vara öppet för alla SMF (enligt EU-definition) utan krav på exempelvis vara nystartat eller med en viss geografisk lokalisering.

Inom EU finns flera program för stöd till innovationsprojekt riktade till SMF, t ex Eurostars och EIC accelerator. Även andra program för kommersialisering och demonstration, t ex EU innovation fund och Life, angränsar till de insatser som görs i programmet.

Sammanfattningsvis finns en mängd olika insatser för att stödja innovation och kommersialisering i SMF. Inom programmet kommer även fortsättningsvis stor vikt att läggas vid att samverka med övriga aktörer och förbättra insatserna och kommunikationen om hur de tillsammans bidrar till samhällsomställning.

2.5 Skäl för beslut

För att nå nationella energi- och klimatpolitiska mål är det av hög vikt att innovativa produkter och tjänster som bidrar till energiomställningen utvecklas och når marknader i Sverige och internationellt. Sett till den stora klimatutmaning vi står inför behöver kommersialiseringstakten accelerera så att lösningar som bidrar till energiomställningen når ut i ännu högre takt än vad som sker idag.

Vid utveckling av nya lösningar finns ofta barriärer för att dessa ska kunna implementeras brett på marknaden. Det är även vanligt förekommande att företag brister i likviditet i såväl tidiga utvecklingsskedet som vid kommersialisering av ett erbjudande. Genom stöd till ett sammanhållet program för affärsutveckling och kommersialisering inom energiområdet kan riktade utlysningar och insatser sänka risken för entreprenörer och investerare och ge ett anpassat stöd hela vägen fram till kommersialisering.

Genom att påskynda marknadsintroduktion och därmed användandet av produkten eller tjänsten bidrar programmet till att vi snabbare når energi- och klimatpolitiska mål men även till att det skapas fler arbetstillfällen, att den ekonomisk tillväxten ökar liksom exportmöjligheter och attraktiviteten för etablering av större industriella satsningar i Sverige.

Programmet bidrar till Energimyndighetens uppgift enligt instruktion att främja kommersialisering av forskningsresultat och spridning av nya produkter, processer och tjänster. Programmet ska ses som en integrerad del av uppgiften att främja forskning och innovation i form av en strategiskt utformad samlad insats som spänner över hela innovationssystemet, samt vara ett komplement till övriga insatser och styrmedel inriktade på affärsutveckling och kommersialisering som syftar till att nå energi- och klimatpolitiska mål.

Mot denna bakgrund beslutar Energimyndigheten att avsätta medel för en förlängning av programmet Hållbar affärsutveckling fram till och med 2029.

3. Genomförande

3.1 Tidplan

Programperioden löper fram till och med 2029. Programmet fördelar huvuddelen av sina medel genom utlysningar. Avsikten är att programmet, vartannat år, ska följas upp samt förlängas så länge det anses motiverat. Vid uppföljning stäms programmets mål och insatser av och justeras vid behov. En regelbunden förlängning av programmet möjliggör att bättre kontinuitet kan uppnås. Inför nästa programförlängning (hösten 2026) planeras en extern utvärdering för 2021-2025 att utföras.

3.2 Budget och kostnadsplan

Programmets tilldelades vid beslutet i oktober 2021 en budgetram för 2021-2026 fördelat på olika aktiviteter enligt tabell 1. Utfallet 2021-2023 samt prognos/beslutat belopp för åren 2024-2026 redovisas i tabell 2. Förslag på ny budgetram visas i tabell 3.

Tabell 1: Budget 2021-2026 (mnkr) enligt beslut oktober 2021

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Utlisningar och andra öppna insatser	9	34	60	64	65	65
Samverkan för främjande och kommersialisering	6	13	14	15	15	15
Programhantering och -uppföljning	1	1	1	1	1	1
Totalt	16	48	75	80	81	81

Tabell 2: Utfall 2021-2023/ beslutat 2024-2026 (mnkr)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Utlisningar och andra öppna insatser	8,8	38,7	59,6	75	29	4,3
Samverkan för främjande och kommersialisering	5,4	9,4	10	10	5	
Programhantering och -uppföljning	0,2	0,4	0,7	0,7		
Totalt	14,4	48,5	70,3	85,7	34	4,3
<i>Diff budget-utfall/beslutat</i>	<i>1,6</i>	<i>-0,5</i>	<i>4,7</i>	<i>-5,7</i>	<i>47</i>	<i>76,7</i>

Tabell 3: Ny budgetram 2025-2029 (mnkr)

	2025	2026	2027	2028	2029
Utlisningar och andra öppna insatser	75	75	75	75	35

Samverkan för främjande och kommersialisering	12	12	12	12	6
Spridning/kommunikation	1	1,5	1,5	1,5	0,5
Programhantering och -uppföljning	1	1,5	0,5	0,5	0,5
Totalt	89	90	89	89	42

Området ”Samverkan för främjande och kommersialisering” inkluderar från 2025 även stödet till främjande av svenska SMF:s deltagande inom EU-finansierade insatser genom funktionen EU SME⁶, vilken tidigare låg som en separat upphandling om 1,5 mnkr utanför programmet.

3.3 Aktiviteter

Vid genomförande av aktiviteterna avser programmet att använda ett utmaningsdrivet tillvägagångssätt.

Utlysningar

Programmets huvudsakliga finansiella stöd sker genom finansiering av projekt genom utlysningarna ”Konceptutveckling av innovationer med affärsfokus” och ”Verifiering av innovationer med kund”.

Stöd ges för såväl teknisk utveckling som affärsutveckling, med det gemensamma syftet att accelerera omställningen till ett hållbart energisystem genom att innovativa lösningar inom energiområdet förs närmare kommersialisering.

Utlysningarna inriktar sig på att ge stöd i de faser där likviditetsbristen är som störst vid kommersialisering av nya lösningar. Förutom det direkta stödet blir utlysningarna ett verktyg för att öka attraktiviteten för privat kapital i den fortsatta utvecklingen.

Utlysningarna planeras vara regelbundet återkommande, men som en del av löpande uppföljning och förbättringsarbete kan utlysningarnas utformning komma att justeras något under programmets gång för att på bästa sätt bidra till programmets mål.

Konceptutveckling av innovationer med affärsfokus

Utlysningen riktar sig till lösningar i tidigare utvecklingsskede, för genomförande av projekt som utvecklar lösningar och stärker förmåga till kommersialisering. Stödinsatsen riktar sig främst till SMF men även till universitet och högskolor. Stöd ges för mindre belopp och kan ges upp till 100% stödnivå.

Verifiering av innovationer med kund

Utlysningen riktar sig till lösningar som utvecklats längre och de projekt som ansökan avser ska ha en övergripande målsättning att ta innovationen närmare kommersialisering. Stödet avser aktiviteter som bidrar till vidareutveckling och verifiering av lösningar tillsammans med kund samt för affärsutvecklingsinsatser och förberedelser inför kommersiell fas eller ett större pilot-

⁶ Eusme.se

och demonstrationsprojekt. Sökande ska vara ett SMF och projektet ska visa på en tydlig medverkan av kund i genomförandet. I denna utlysning krävs samfinansiering av projekten.

Under tidigare del av programmet har vägledningar tagits fram för att förbättra tydligheten gentemot sökande avseende bedömning av företags förmåga att kommersialisera energiinnovationer liksom av den energimässig potentialen för ett projekt. Arbete kommer löpande att fortgå under programmet för att upprätthålla och förbättra detta.

Hållbar finansiering

Programmet avser att undersöka möjligheter för att öka tillgången på kapital för svenska SMF med energiinnovationer, med en samordning av sådana insatser inom Energimyndigheten och med andra myndigheter. Insatsen avser att öka möjligheterna att knyta nationellt och internationellt privat kapital till innovativa företag samt att stärka möjligheterna att attrahera internationellt offentligt kapital till svenska innovationer. Exempel på detta är ett fortsatt samarbete med Almi Invest och Gröna fondens finansiärsråd.

I området ingår även information om EU:s innovationsfond och andra stöd inom EU:s program till svenska företag. Energimyndigheten är enligt uppdrag nationell kontakt för EU:s innovationsfond samt representerar Sverige i fondens expertråd. EU:s innovationsfond är ett av världens största program för en omställning av energisystemet för minskade växthusgasutsläpp. Programmets insatser bidrar till att ge information och stöd till projektägare inför ansökningar till fondens utlysningar.

Syftet med insatsen är att förbättra företags möjligheter att finansiera utvecklingsprojekt för energiinnovationer och ge svenska företag med energiinnovationer möjlighet att växa.

Samverkan för främjande och kommersialisering

Detta område i programmet avser samordnande insatser för ett mer effektivt, sammanhängande och överblickbart stödsystem för innovativa SMF med energiinnovationer. Samordningen inkluderar att koordinera befintliga insatser samt stärka förutsättningarna för kunskapsutbyte och samarbete med andra myndigheter och organisationer.

Genom en upphandling riktad till innovationsmiljöer i Sverige (som t ex inkubatorer och science parks) är syftet att insatser ska genomföras för att stärka tillväxten hos SMF samt främja kommersialisering och implementering av innovationer inom energiområdet. Insatserna ska bidra till att:

- Öka fokus på energiområdet hos intressenter i innovationsmiljöerna (t ex SMF, investerare) för att öka kommersialiseringstakten av energiinnovationer.
- Öka medvetenheten om Energimyndighetens finansiering samt främjandeinsatser för SMF.
- Öka samverkan i det befintliga innovationssystemet på nationell nivå för att skapa värden och stärka innovativa SMF.

Insatserna ska nå ut till en bred målgrupp av företag och öka mångfalden av idéer och innovationer som adresserar olika aspekter av energifrågor.

Pågående avtal löper fram till 2025-02-28 med möjlig förlängning med upp till ett år. Utvärdering av tidigare avtal har genomförts av extern konsult under 2024. Resultatet från denna utvärdering kommer att ligga till grund för framtida upphandlingar.

Inom området ingår även samverkan med övriga myndigheter genom det gemensamma regeringsuppdraget ”Uppdrag att samordna och effektivisera det offentliga stödet till unga innovativa företag”⁷. Syftet med detta uppdrag är att etablera en struktur för bättre samordning av det offentliga stödet till unga innovativa företag, så kallade startups och scaleups. Uppdraget ska slutrapporteras 30 augusti 2027. Uppdraget är en fortsättning av det tidigare samarbetet mellan Vinnova, Energimyndigheten och Tillväxtverket.

Tillsammans med Vinnova och Tillväxtverket samfinansierar Energimyndigheten en upphandlad verksamhet för stöd av ansökningar för svenska SMF till program inom EU såsom EIC, Eurostars och EU:s innovationsfond. Den upphandlade verksamheten, EU SME Support, har RISE som uppdragsledare⁸. Verksamheten har genomfört en intern utvärdering som slutfördes 2024. Baserat på utvärderingens resultat planeras för fortsatt verksamhet från 2025, där Vinnova leder arbetet med en upphandling av fortsatt verksamhet.

Uppföljning av företag som erhållit stöd för affärsutveckling

Programmet kommer löpande följa de indikatorer som har identifierats i programmet, vilket inkluderar uppföljning av finansierade företags förflyttningar med avseende på olika nyckeltal.

Syftet är att följa utvecklingen av företag som fått stöd och hur de bidrar till programmets mål.

Uppföljningen av företag som fått stöd för affärsutveckling är även en viktig del i myndighetens årliga rapportering till Regeringskansliet. Sedan flera år är ”Omsättningen i företag som fått stöd till affärsutveckling” en av de tre riksdagsbundna målen för energiforskningen och följs upp i budgetpropositionen varje år⁹. Sedan 2020 har denna indikator baseras på de företag som fått stöd 2005-2015 och ingick utvärderingen 2019 av Faugert AB. Då programmet Hållbar affärsutveckling nu har gett stöd till över 200 företag i öppna utlysningar kommer indikatorn nu istället att hämtas från de företagsdata som samlas in årligen om de företag som fått stöd i programmet.

3.4 Programspecifika anvisningar och hantering av ansökningar

Samtliga ändamål som får stödjas enligt förordningen (2008:761) om statligt stöd till forskning och utveckling samt innovation inom energiområdet och gällande regleringsbrev för Statens Energimyndighet kan men måste inte stödjas inom programmet. Eftersom stöd till affärsutveckling i SMF omfattar ett flertal olika aktiviteter förutom traditionellt stöd till forskning och utveckling kommer flera av de olika stödgrunder som finns i förordningen att användas.

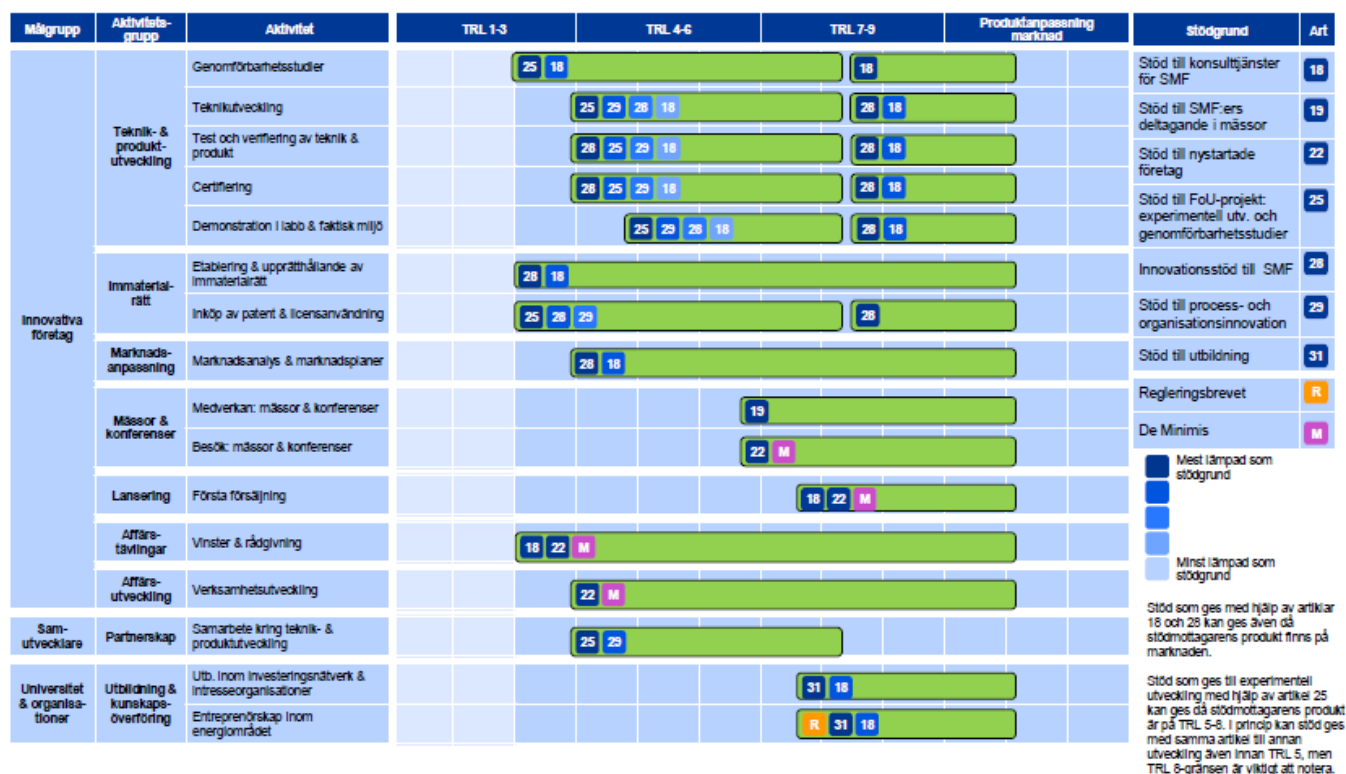
En översiktlig bild på aktiviteter som kan stödjas med relevant artikel i GBER (Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd

⁷ Regeringsuppdrag KN2024/01306, Energimyndigheten ärende RU2024-00053 ([RU2024-00053](#))

⁸ Se www.eusme.se

⁹ Se Budgetpropositionen för 2025, Prop 2024/25:1 Utgiftsområde 21 ([Utgiftsområde 21 Energi](#))

förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget) ges i Figur 3 nedan.



Figur 3: Översiktlig bild på stödgrunder enligt GBER kopplat till olika typer av aktiviteter

Bedömning av ansökningar görs av externa experter samt handläggare på Energimyndigheten. Beslut om bidrag fattas baserat på en sammantagen analys av dessa bedömningar.

Inkomna ansökningar bedöms efter ansökans överensstämmelse med det övergripande målet för programmet och syftet med specifika utlysningen. Bedömning av ett projekts lämplighet/möjlighet till stöd baseras på så väl innovationens mognadsgrad (readiness level), den sökande organisationens förmåga att kommersialisera lösningen och förutsättningarna att utvecklas under projektets genomförande. Projekt bedöms även utifrån jämställdhet och lika villkor gällande projektgruppens sammansättning, arbetsfördelning och arbetsvillkor, samt huruvida köns- och genusperspektiv är tillämpligt för projektets inriktning, och i så fall hur perspektivet integreras i projektet. Jämställdhet vägs även in när bedömare tillsätts så att inget kön är representerat till mer än 60 %.

Bedömningskriterier specificeras i respektive utlysningstext.

3.5 Jämställdhet

Programmet strävar efter att bidra till uppgiften i myndighetens instruktion (§2.9 och 2.10)¹⁰:

¹⁰ Förordning (2014:520) med instruktion för Statens energimyndighet | Sveriges riksdag

9. integrera ett jämställdhetsperspektiv i myndighetens verksamhet och främja jämställdhet vid fördelning av medel för forsknings- och innovationsverksamhet,

10. verka för att ett köns- och genusperspektiv inkluderas i den forsknings- och innovationsverksamhet som myndigheten finansierar, när det är tillämpligt.

Energimyndigheten strävar efter att integrera aspekter av jämställdhet i hela sin verksamhet samt att verka för jämställdhet inom och via de grupper och de projekt som Energimyndigheten finansierar. För att lyckas med omställningen av energisystemet behöver kompetens, erfarenhet, idéer och entreprenörskap tas tillvara från alla i samhället oberoende av kön. Inom innovationsfinansieringen är Energimyndighetens långsiktiga ambition att lika stor andel projektmedel ska tillfalla kvinnor respektive män.

Vid genomförandet av programmets insatser behöver fortsättningsvis ytterligare resurser läggas vid informationsaktiviteter som kan främja jämställdheten avseende fördelning av medel i projekten, då projektledare i sökande företag hittills dominerats av män. Aktiviteter avseende jämställdhet och köns- och genusperspektiv kommer även att ingå i upphandlade insatser.

3.6 Kommunikation och resultatspridning

Programmet är en bred satsning och berör både nya och befintliga aktörer inom området, dessa inkluderar:

- Företag och investerare
- Lokala och regionala innovationsfrämjande aktörer
- Offentlig sektor, myndigheter och regeringskansliet
- Intresseorganisationer och nätverk
- Forskare och projektutförare vid universitet, högskolor, institut

Kommunikationsinsatserna syftar till att nå ut till potentiella sökande, men även påvisa framsteg och möjligheter, vilket också kan utgöra underlag för andra typer av insatser som bidrar till en omställning av energisystemet.

En bredd av sökande

Programmet kommer att arbeta aktivt för att nå ut till nya potentiella sökande, med en bredd av målgrupper. Detta kommer att ske genom kommunikation samt spridningsaktiviteter, deltagande i nätverk, konferenser etc. För att främja ökad jämställdhet ska ett aktivt arbete genomföras för att nå ut till kvinnor t ex genom att söka upp relevanta nätverk/event/mötesplatser där målgruppen kan finnas. I all kommunikation kring insatser/utlysningar ska jämställdhet beaktas, t ex genom att det underrepresenterade könet lyfts fram samt i val av ord, bild och text.

Aktiviteter och kanaler

Kommunikation relaterat till programmet sker idag (huvudsakligen) genom nedanstående kanaler:

- **Webbsida**

Liksom för övriga program hos Energimyndigheten finns en webbsida, där information finns tillgänglig om programmet. Sidan riktar sig primärt till potentiella sökande inom programmet genom att tillhandahålla information om bland annat kommande utlysningar och programmets fokusområden. Annat material kan dock publiceras på sidan, som information avslutade programprojekt.

- **Via externa aktörer**

De upphandlade innovationsmiljöerna är en viktig kanal för att sprida information om programmets insatser liksom för återkoppling från företag. Det kan t ex handla om information i nyhetsbrev eller deltagande vid träffar som innovationsmiljöerna organiserar. Samverkan eftersträvas även med andra externa aktörer, som Almi och Tillväxtverket för att sprida information brett om programmet.

- **Deltagande på event**

Handläggare som jobbar med programmet deltar vid event anordnade av Energimyndigheten eller externa aktörer för att berätta om programmets insatser.

- **Myndighetens nyheter & LinkedIn**

Nyhetsflödet på Energimyndighetens hemsida, samt möjligheten att skicka ut pressmeddelanden och LinkedIn kommer att användas för att nå ut med information om såväl aktiviteter inom programmet, som utlysningar och resultat av genomförda aktiviteter.

- **Genom projekten**

Dessutom gäller för programmet, liksom för Energimyndighetens övriga program och projekt, att projekten ska presenteras i de sammanhang där Energimyndigheten så begär. Vid såväl muntlig som skriftlig presentation ska det framgå att projektet finansieras av Energimyndigheten.

Utveckling

Under programperioden planeras en utveckling av programmets kommunikationsinsatser för att i högre utsträckning nå fler kvinnor, för att säkerställa att vi når ut till nya sökande, från en bredd av områden, samt få in relevanta ansökningar som är välskrivna och svarar mot utlysningarnas syfte och krav.

Allt eftersom uppföljningen inkluderar fler projekt finns även behov av ökade informationsinsatser till företag i deras fortsatta affärsutveckling och kommersialisering av nya lösningar.

I utvecklingen av kommunikationsinsatser avser programmet att samordna kommunikation med andra näraliggande insatser på myndigheten, t ex genom en dedikerad webbsida, riktad till främst SMF avseende insatser som stödjer kommersialisering av innovationer inom energiområdet.

3.7 Utvärdering

Liknande stöd har delats ut sedan 2005 på Energimyndigheten och en utvärdering genomfördes 2019¹¹. Utvärderingen var i sin helhet positiv till verksamheten. Våren 2024 genomfördes en första intern uppföljning, som har legat till grund för förslag om förlängning av programmet, inklusive de justeringar som gjorts. En utvärdering av den upphandlade insatsen ”insatser för kommersialisering av energiinnovationer” som pågick 2021-2024 har genomförts 2024. En extern utvärdering av hela programmet planeras genomföras 2026.

Vid utvärderingen bör programmets utformning utvärderas för att klargöra om formerna varit ändamålsenliga och bidragit till de övergripande målen för programmet. Portföljen av projekt kan med fördel granskas avseende fördelning inom sektorer, jämställdhet, kommersialisering av resultat samt innefatta de indikatorer som nämnts ovan.

¹¹ Utvärdering av Energimyndighetens satsningar för affärsutveckling och kommersialisering, Faugert & co, 2020. Energimyndigheten rapport ER 2020:9 [Energimyndigheten](#)

Bilaga 1: Indikatorer

Sammanställningen nedan visar på möjliga indikatorer att följa inom programmet. Indikatorer kan komma att justeras under programmets gång t ex kopplat till nya insatser som utvecklas.

Resultatmål	Indikatorer
Projekresultat som leder till en självskattad omställning av energisystemet och/eller förstärkning av försörjningstrygghet i energisystemet.	Stödmottagarnas självskattade omställning av energisystemet och/eller förstärkning av försörjningstrygghet i energisystemet.
Majoriteten av företagen som erhållit stöd har 2 år efter projektslut tagit sin lösning till högre mognadsnivå eller påbörjat kommersialisering.	Finansierade företags förflyttningar med avseende på nyckeltal som patent, antal anställda, mognadsgrad, eget kapital, nettoomsättning, överlevnadsgrad etc
Utllysningarna har ett fortsatt högt antal ansökningar och med hög andel som är relevanta för respektive utlysning (i nivå med år 2023-2024).	Antal ansökningar / utlysning. Andel relevanta ansökningar / utlysning.
Stärkta kontakter mellan företag och såväl internationellt offentligt som nationellt och internationellt privat, riskvilligt kapital för innovativ produkt- eller tjänsteutveckling.	Antal företag som kommit i kontakt med finansiärer genom programmets riktade insatser för hållbar finansiering.
Information om programmets insatser har genomförts regelbundet och i en bredd av kanaler.	Tillfällen och kanaler för genomförd informationsspridning.
Kommunikation kopplad till programmets insatser har bidragit med positiva exempel avseende energiomställning.	Artiklar/mediainslag med positivt budskap.
Programmets insatser har deltagande och sökande från en bredd av områden och når ut till nya deltagare/sökande.	Antal/andel sökande som inte tidigare sökt/beviljats stöd. Teknikområden som stöd söks inom. Antal/andel deltagare i innovationsmiljöernas program fördelat på olika teknikområden.
Myndighetens samarbete och kunskapsutbyte med det befintliga innovationssystemet, investerare samt finansiärer har ökat och fördjupats.	Antal samarbeten med aktörer i innovationssystemet. Medverkande handläggares uppfattning om samarbeten med aktörer i innovationssystemet.

Det är tydligt för sökande företag på vilka grunder företags förmåga att kommersialisera energiinnovationer bedöms.	Förekomst av stöd avseende ansökningsfrågor och bedömning avseende kommersialisering av energiinnovationer. Antal besök på webbsida med vägledning avseende ansökningsfrågor och bedömning avseende kommersialisering av energiinnovationer.
Det är tydligt för sökande företag på vilka grunder lösningars potential att bidra till ett hållbart energisystem bedöms.	Förekomst av stöd avseende ansökningsfrågor och bedömning avseende potential att bidra till ett hållbart energisystem. Antal besök på webbsida med vägledning avseende ansökningsfrågor och bedömning avseende potential att bidra till ett hållbart energisystem.
Ökad jämställdhet i de projekt/ företag som programmet finansierar.	Betyg på bedömningskriterium om jämställdhet. Antal företag som deltagit i aktiviteter med syfte att öka jämställdhet bland ledande roller i företaget. Kvinnor och män i styrelse och som operativa företagsledare.
Könsfördelningen för beviljade ansökningar per utlysning ska normalt vara i samma nivå (+/- 10 procentenheter) jämfört med inkomna ansökningar. Könsfördelningen för beviljade ansökningar ska vara mer jämställd.	Könsfördelning i inkomna ansökningar, könsfördelning i beviljade ansökningar, samt relationen mellan dessa.

Bilaga 2 Effektlogik

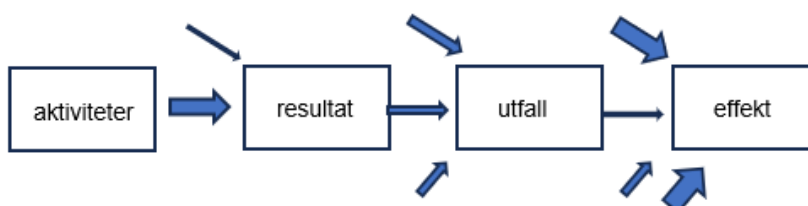
Effektlogiken visar förenklat vilka resultat och mål som programmets aktiviteter förväntas leda eller bidra till.

Programmet tar sikte på en omställning av energisystemet. Det här innebär att programmets insatser är del av ett sammanhang med hög komplexitet. Detta då programmet kan beröra alla områden i samhället där energi används (som transport, byggnader, industri, värme, livsmedel etc) och där utveckling i ett område också påverkar andra områden där i samhället. Men även för att energisystemet påverkas av en mängd andra skeenden i samhället.

Att nya lösningar utvecklas är en förutsättning för omställning. Men förekomsten av innovativa lösningar leder inte ensamt till den utveckling i samhället som krävs för att nå långsiktiga mål. Medan programmet tar sikte på tekniska och kommersiella utmaningar som är nödvändiga att överkomma, kan den faktiska implementeringen avgöras av andra utmaningar som t ex regelverk eller social acceptans och styrmedel och insatser relaterat till detta.



Denna komplexitet innebär att medan det kan finnas flera direkta kopplingar mellan aktiviteter och resultatmål, är kopplingen svagare mellan aktiviteter och målen i utfall och effekter. Andra insatser och händelser som ligger utanför programmets ramar kommer att ha betydande påverkan på programmets utfall och effekt. Det betyder att även om sambandet mellan programmets aktiviteter och mätbara mål för utfall och effekter är mindre tydligt behöver en utvärdering av programmet följa upp hur aktiviteter bidrar till dessa mål.



Sambanden mellan aktiviteter och resultatmål, liksom vidare till utfall och effekt, förutsätter också att det händer saker mellan stegen. Det kan handla om ett lärande, att kontakter knyts och samtal förs vid ett möte eller att resultat i ett projekt faktiskt används för sitt tänkta syfte.

Denna typ av "mjuka" faktorer, vilka är nödvändiga för önskad förändring och utveckling, är möjliga att betrakta som en form av resultat eller utfall av insatser. Detta skulle medföra en annan typ av effektlogik som i vissa delar kan vara relevant för mer komplexa system. Att följa upp denna typ av effektlogik kräver dock stora resurser och bred involvering av de aktörer som berörs av programmet. Även om programmets effektlogik inte uttrycker dessa saker som mål kan det vara relevant att se över möjligheter att i någon utsträckning följa denna typ av faktorer.

Trots effektlogikens förenklade samband kan den ändå ge en förståelse för komplexiteten och de begränsningar att härleda samband som följer. Samtidigt ger den en utgångspunkt och ett stöd för såväl uppföljning som utformning av aktiviteter och tydlig riktning vad programmets insatser ska kunna leda till.

Bild Effekttlogik

Aktiviteter	Resultatmål	Utfallsmål	Effektmål
Stöd genom regelbundna utlysningar och andra öppna insatser Aktiviteter för att öka tillgången på privat och offentligt kapital för svenska SMF med energiinnovationer: - Samordning med andra aktörer - Information om <i>EU Innovation fund</i> och andra stöd inom EU:s program till svenska företag. Aktiviteter med fokus på att stärka och utveckla innovationssystemet t ex genom: - Upphandling av insatser riktade mot SMF från innovationsmiljöer i Sverige - Samverkan med andra myndigheter Aktiviteter för breddade målgrupper samt ökad jämställdhet - Jämställdhet och köns- och genusperspektiv Inkluderat i upphandlade insatser - Spridningsaktiviteter för att nå ut till bredare målgrupper Kommunikation och resultatspridning Uppföljning av företag som erhållit stöd för affärsutveckling	- Projekresultat som leder till en självskattad omställning av energisystemet och/eller förstärkning av försörjningstrygghet i energisystemet. - Majoriteten av företagen som erhållit stöd har 2 år efter projektslut tagit sin lösning till högre mognadsnivå eller påbörjat kommersialisering. - Utlisningarna har ett fortsatt högt antal ansökningar och med hög andel som är relevanta för respektive utlysning (i nivå med år 2023-2024). - Stärkta kontakter mellan företag och såväl internationellt offentligt som nationellt och internationellt privat, riskvilligt kapital för innovativ produkt- eller tjänsteutveckling. - Information om programmets insatser har genomförts regelbundet och i en bredd av kanaler. - Kommunikation kopplad till programmets insatser har bidragit med positiva exempel avseende energiomställning. - Programmets insatser har deltagande och sökande från en bredd av områden och når ut till nya deltagare/sökande. - Myndighetens samarbete och kunskapsutbyte med det befintliga innovationssystemet, investerare samt finansierare har ökat och fördjupats. - Det är tydligt för sökande företag på vilka grunder företags förmåga att kommersialisera energiinnovationer bedöms. - Det är tydligt för sökande företag på vilka grunder lösningars potential att bidra till ett hållbart energisystem bedöms. - Ökad jämställdhet i de projekt/ företag som programmet finansierar - Könsfördelningen för beviljade ansökningar per utlysning ska normalt vara i samma nivå (+/- 10 procentenheter) jämfört med inkomna ansökningar. - Könsfördelningen för beviljade ansökningar ska vara mer jämställd.	- Kommersialisering av innovationer som tydligt bidrar till att effektmålen nås. - Programmets insatser fyller en roll i relation till aktiviteter hos övriga myndigheter och nationella organisationer, samt attraherar de aktörer som bidrar till att programmets effektmål uppfylls. - God samverkan med såväl myndigheter som innovationsmiljöer med fokus på effektivt stöd till företag som utvecklar innovativa lösningar för att stödja energiomställningen. - Både mäns och kvinnors kompetens, erfarenhet, idéer och entreprenörskap tas tillvara, och köns- och genusperspektiv har, där så är relevant, vägts in i de projekt som programmet finansierar. - Utveckling och implementering av energiinnovationer uppfattas som en positiv samhällsutveckling.	- Svenska företag har utvecklat och kommersialiserat innovativa produkter och tjänster som accelererar omställningen till ett hållbart energisystem samt bidrar till de energi- och klimatpolitiska målen. - Svenska företag har genom utveckling av energiinnovationer stärkt sin konkurrenskraft och skapat fler jobb i fler och växande företag och på så sätt bidragit till näringspolitiska mål.